

 Finn Iunker

Nyár a Feröer-szigeteken

A férfi, aki a bankba tartott, megtorpant a lépcsőn, és másodpercig bámult rám, mielőtt felfogta, hogy mégsem vagyok halott. Az arca felragyogott, zavartan mosolyogni kezdett. Azt hiszem, legszívesebben integetett volna nekem, de aztán biztonságosabbnak találta, ha békén hagy. Odakint a Har-Frostban először kicsit kételkedve fogadtak, minthogy most be kellett látniuk, hogy a pletyka, amit egész hétvégén nagy buzgalommal terjesztettek, nem igaz, de annak ellenére, hogy az ő arcuk is felragyogott, amikor megértették, hogy a halott feltámadt és megjelent, ráadásul munkaoverallban, túlzás lett volna azt állítani, hogy az esemény alapjaiban megrengette Fuglafjørður életét; mindent összevetve ha bármi különbséget is észlelhetünk 1989 és, teszem azt, 1988 vagy 1990 nyara között, az azért van, mert az adott évben a Uriah Heep fellépett a sportcsarnokban, és Feröer minden tájáról ideözönlöttek az emberek.

Astrid újra azt javasolta, hogy menjek haza. Erről szó sem lehetett; dolgozni jöttem ide, és már így is elvesztettem egy fél napot. Különbösen sem volt otthonom, ahova hazamehettem volna. Lebicegtem a lépcsőn, és Astrid áttámogatott a csarnokon, ahol az asszonyok halat tisztítottak. (Nem elég, hogy szinte a nyakamat szegtem, amikor lezuhantam a kiszáradt patakmederbe, de még a térdemet is sikerült kifcámítanom.) Nemsokára ott álltam a kicsi gépteremben, amely azon a nyáron javarészt a világot jelentette számomra. Ebben a teremben a halak elég lényeges változáson estek át, minthogy először leválasztották a fejüket, aztán kettévágták a testüket, és végül elbúcsúzhattak a bőrtől is, majd a kicsi, fehér tartályokban átkerültek az asszonyokhoz, akik eltávolították a gerinc maradványait, mely valaha e lényeket lepényhalként vagy tőkehalként összetartotta, mielőtt nyitott szemmel és nagy kitartással beúsztak volna a hálóba,

hogy végül egy tányéron kössenek ki Brazíliában. Odabiccantem futószalag-szomszédaimnak, Pärnek és Zlatkónak, és a két nyugdíjasnak, akik Astridot és engem helyettesítettek egész délelőtt, és akik most visszamentek a szóba, vidáman elfoglaltam a helyem a lefejezőgép mellett, feltettem a fülvédőt, bekapcsoltam a gépet — és a világegyetem megszűnt. Vagy inkább beszippantott a gép. A munkát nem nevezhetnénk különösebben bonyolultnak, egyik kezemmel becsíptem egy élettelen halat két egymással szemben álló fogaskerek közé, míg a másik kezemmel megragadtam a következőt, de minthogy a művelet nemcsak gyorsaságot, hanem precizitást is kívánt (nem volt nagy mulatság, amikor a gép rosszul fejezte le a halat, a legrosszabb esetben az egész masina leállt), a monotóniához olyan összpontosítás társult, amely gyakorlatilag feloldott. Ott álltam, a lábam megtámaszkodott egy kiugró faldarabon a gép alatt, előre-hátra és oldalra hajolgattam, miközben hallal ettem a gépet, és ez a munka valamiért mélységesen megnyugtató. Aztán gyorsan odalettem ez a nyugalom. Kétlem, hogy valaha is vissza lehetne hozni a monotónia effajta örömét, nekem azóta is folyamatosan hiányzik. Nem emlékszem a gép zajára. Még most is látszik mindkét sípcsontomon a heg, miután túl erősen és túl sokáig nyomtam lábamat a falperemnek.

A munkát igyekeztem a lehető leggyorsabban és leghatékonyabban elvégezni ama célból is, hogy borsot törjek a futószalagon közvetlenül mellettem dolgozó orra alá, és ez általában Astrid volt. Minél nagyobb kupac hal gyűlt fel a filézőgépe mellett, annál kétségbeesettebb lett. Ő ugyanakkor minden alkalmat megragadott, hogy hangot adjon unalmának, amikor a

dézsája kiürült; ha rossz napom volt, megtalálta azt a pillanatot, amikor még a gépét is kikapcsolhatja, és csak akkor kapcsolta be újra, amikor úgy vélte, hogy felgyűlt egy akkora halom, amivel érdemes dolgozni. Az előző héten ezt háromszor sikerült megtennie; egyik alkalommal volt annyira pimasz, hogy ásított is egy nagyot, gyermeket, tüntető módon. Többnyire sakkban tartottuk egymást, de mindössze kétszer fordult elő, hogy a dézsája úgy megtelt, hogy kénytelen volt megkérni, lassítsak az iramon. És akkor végre én kapcsoltam ki a gépet. És végre én ásítottam egy nagyot.

Csapatként a többieket akartuk átverni; amikor kikapcsoltuk a gépet, azt állítottuk, hogy ily módon óvjuk a hallásunkat, valamint a cégnek spórolunk az árammal, no igen, néha az lehetett a látszat, hogy szükségünk van szünetre. Amikor az én dézsám kiürült, kikapcsoltam a gépet és egy bottal megdöngettem a falat. Így jeleztem a kintieknek, hogy újabb adag nyersanyagra várok. Amikor túl sokáig várakoztam, és ez gyakran megesett, kénytelen voltam kimenni, hogy megkeressem Ibet, a dánt, aki addig ügyeskedett, amíg sikerült megcsípnie a targoncavezetői pozíciót, és megkértem: húzzon bele (csak most az egyszer). Amikor az üzemzetőség észrevette, hogy ez milyen gyakran megtörténik, új utasítások születtek (vagy a régieken változtattak); most már jóval azelőtt, hogy a dézsám kiürült volna, meg kellett döngölnöm a falat, hogy elkerüljük a várakozást. Ez a változás azonnali, boldogító következményekkel járt. Mi négyen — Pär, Zlatko, Astrid és én — rögtön összetartott csapatunkat. Talán ezután nem döngöttem olyan hangosan a falat, de egyébként tisztességes volt a játszma. Akkor használtam a botot, amikor fülest kaptam arról, hogy odakint a tartály félig kiürült, és amikor sikerült feldolgoznunk az egészet, a csapatunk küldötte kiment a rakodópartra, hogy finoman emlékeztesse Ibet az egyezményes jelre — talán nem hallotta? Az igazgató figyelte arra, hogy kitöltse az időnkét különböző egyéb feladatokkal arra az esetre, ha valamelyikünknek mégis várnia kellene az ellátmányra; a fehér tartályokat ki kellett mosni, a sárgákat kisöpörni és leöblíteni, a csontvázakat és a bőrt eltakarítani. Eddig Pär ráért elbélődni a dobozán ülve, a jobbfejű filéket félretette a futószalag végére; Zlatko be-bevitte a tartályokat a tisztogató asszonyoknak, de többnyire csak az ajtóban állva csapta nekik a szelet; Astridot és engem lefoglalt a saját párbajunk. Most eljött az ésszerűsítés ideje. Zlatko átvette a teljes bőrlenyűző folyamatot, ráadásul továbbra is ő vitte ki a tartályokat az asszonyoknak (szinte alig látták, ezért még népszerűbb lett); Pär lett a folyamatos tisztítófelelős, öblített, söpört, hordta ki a halmaradványokat, és szükség esetén segített Zlatkónak. A lámpalázás Ib persze észrevette gonosz hatékonyságunkat; igyekezett a szabadtéri nagy tartály közelében tartózkodni, amikor a falat döngöttem, és úgy próbált hátráltatni minket, hogy a tartály elé nagy, üres dobozokat helyezett, de szegénynek voltak más feladatai is, egész nap a rakparton feszített, nem gumicsizmában és overallban, hanem sportcipőben és mackóruhában — a munkanap után a legpedánsabb anyák és

nagymamák sem voltak olyan tiszták, mint Ib. Neki sikerült a legtöbb túlórapénzt kicsikarnia. Minél lassabban rakodott, annál többet keresett. Ő, remekül szórakoztam, amikor egyszer a targoncát véletlenül bevezette a vízbe!

A nyugdíjasok a szóban úgy érezték, hogy túllöttünk a célon; a három svéd lány, akik semmi mást nem csináltak, csak tisztogatták a halat, dühösek voltak az igazságtalan munkamegosztás miatt (magukban forrongtak, de csak halkán, így tulajdonképpen csend volt). Ami pedig minket illet, mindent félvállról vettünk, és jól mulattunk. Miután taktikát változtattunk, az első jelentős győzelmet azon a napon arattuk, amikor Pär és én kimentünk, és leültünk odakint egy padon, arra várva, hogy Ib végre megjelenjen az utánpótlással. Az volt a szabály, hogy ha félig kiürült a tartály, megdöngetem a falat, és amikor ennek nem volt foganatja, Pär kiment megkeresni Ibet. Minél nehezebben találta meg, annál nagyobb esélyem volt arra, hogy feldolgozzam a maradék halat. Első alkalommal, amikor Pärrel kísértünk az épület elé Ibre és az utánpótlásra várva, alig néhány slukkot szívhattam a cigarettámból, amíg megjött, de ez igazi áttörés volt. Először sikerült bebizonyítani, hogy a feldolgozóban nem csak egy, hanem két munkás is teljes tétlenségre van kárthatva. A győzelmet maga az igazgató koronázta meg, aki rögtön odasietett, nyilvánvalóan égett a vágytól, hogy rajtakapjon minket, ám egy tökéletesen tiszta, szinte steril termet talált, két ember keze alatt továbbra is égett a munka; Astrid filézett, Zlatko a bőrt távolította el, és küldte a tartályokat az asszonyoknak. Az igazgatónak nem volt mibe belekötnie; magában káromkodott, mert tudta, hogy a lábunkat lógatjuk, ugyanakkor megértette, hogy a munkát ennél tökéletesebben nem lehet elvégezni. De tisztában volt azzal is, hogy mind a négyünknek meg kellene kapni a „legjobb dolgozó” kitüntetését, amit ő soha meg nem adott volna nekünk, és e néhány egyszerű elvonatkoztatás után önelégült mosollyal elhagyta a termet. A csapatharc mellett folytatódott kettőnk párbaja Astriddal, és egyszer nagy örömeinkre szolgált, amikor Ib a csudaszép targoncájával behajtott a terembe, és letolt minket a fenemód gyerekes viselkedésért. Egyszerűen nem volt mibe belekötnie.

A legnagyobb győzelmet, mely sajnos igen rövid ideig tartott, azon a napon arattuk, amikor a mi termünknek sikerült a készlet hertenöt százalékát feldolgozni; nemcsak Pär és én üldögtünk odakint, hanem Astrid is velünk várta Ibet. De mielőtt megjött volna a dán, megérkezett a nagyfőnök — a feldolgozó tulajdonosa, személyesen. Megköszönte az erőfeszítéseinket és felszólított, hogy menjünk haza. Pär az órájára nézett; még csak négy felé járt. Túl sokat termeltünk az utóbbi napokban, tudtuk meg; az asszonyok képtelenek megtisztítani az összes halat, megromlik egy része, még akkor is, ha jegelik. Elég, ha másnap tizenkettőre jövünk be. És mi van a szóval? — kérdeztük. Nem dolgozhatnánk a szóban? Nem. (Később, amikor kevés volt a hal, persze ott is dolgozhattunk).

Ezután kénytelenek voltunk más módszerrel játszani. Óvatosabbak és ravaszabbak lettünk, időnként szünetet tartottunk,

Finn IUNKER: *Sommer på Ferøyene, Fortellinger*, Cappelen Forlag, Oslo, 2006. A szerző szíves engedelmével közölve.

melyet mi magunk is értékelni kezdtünk, és amely örömmel töltötte el az igazgatót, mert volt alkalma lusta semmirekellőknek nevezni minket, és szinte átlagos körülmények között gyakorolhatta a hatalmát. Mind a négyen visszaálltunk megszokott helyünkre a futószalag mellé, és olyan összehangolt ritmusban lassítottuk a tempót, hogy lassan már egy testként, egy lélekként dolgoztunk. Zlatko újra az ajtóban csapta a szelet az asszonyoknak, hogy learassa a babérokat, miután némiképp értelmetlen ésszerűsítésünk, mint mondtam, láthatatlanná és ezért népszerűbbé tette. Pär, aki dobozán ülve néha félredobott egy-egy tisztítatlan halfilét, most hozott egy noteszt, talán naplónak, de néhány órányi nyálka, pikkely és víz után a toll is, a notesz is használhatatlanná váltak. Néha olyannyira lelassultunk, hogy a tisztító asszonyok egyike bejött és ránk szólt, hogy kapcsoljunk rá, mert szinte minden tartály kiürült odabent. Akkor jött egy nagy hajrá, amely szemmel láthatólag zavarba hozta Ibet. Most már őt sem hajtottuk annyira, nem olyan tüntetően, de mindig felkészületlenül érte, mikor hirtelen úgy döntöttünk, hogy ideje gyorsítani.

Így nyertük vissza a lelkesedésünket; újra mi kerekedtünk felül. (Legalábbis ezen a szinten.) Akkor tartottunk szünetet, amikor akartunk, akkor hajtottunk rá, amikor akartunk, és akkor bóbiskoltunk, amikor akartunk. Az alapvető, gyermeteg varázs talán megtört, de hát ez a dolgok rendje. És amikor Maria, a három svéd lány egyike egy délelőtt megkérdezte tőlem, hogy vajon tótágast állna-e a világ, ha helyet cserélnénk, a változást köszönettel elfogadtam. A másik teremben az asszonyok csipkelődve fogadtak, ez azonban hamar abbamaradt, mert nem válaszoltam. Elfoglaltam a helyemet Anniken mellett, aki megmutatta, mit kell tennem, és tovább tisztította a halait. Nemsokára meggletem a magam monoton ritmusát, és igyekeztem a lehető leggyorsabban dolgozni. Ráadásul kellemesebb volt itt állni, mint odaát a gépzajban, idebent melegebb is volt. Időnként Annikenre pillantottam, aki semmi kihívást nem látott abban, hogy a halgerinceket gyorsabban eltávolítsa, mint a szomszédja (ésszerű magatartás, megértettem). Aztán váratlanul megjelent az igazgató a teremben (néha egyszerre mindenütt ott volt, néha pedig képtelenség volt megtalálni), és kijelentette, hogy az égadta világon semmi keresnivalóm idebent. És hol a francban van a svéd lány? Rettenetes dásnágával igyekezett dühösnek tűnni, de a lelke mélyén hálás volt nekem, hogy ide kerültem, és ezáltal hatékony igazgatóvá tettem.

Maria lelkesen tért vissza a gépteremből, rettentő jól érezte ott magát. Astrid megtanította neki, hogy hogyan akassza be a halakat a fogaskerekekbe — és csak egyszer rontotta el a műveletet. Maria teljesen megszépült, miközben erről beszélt, széles mozdulatokkal magyarázva a megfelelő szavakat kereste; olyan élmény volt számára, mintha átlagos göteborgi lány létére sikerült volna felosonnia egy Amerikába tartó hajóra, ahol az első osztályon utazó férfakkal lehet táncolni. No persze, nem igazi első osztályú utazás egy lefejezőgép mellett állni napi nyolc órát vízhatlan overallban, a munkanap után is halpikkelyeket kapar-

gatni magunkról, miközben orrunkból a szag soha nem távozik. Fuglafjordur minden épeszű és jó ízlésű lakosa Tórshavnba költözött, némelyek meg sem álltak Koppenhágáig; hát legalább a tengerre eljutottak, ha nem is első osztályon. Akik visszajöttek, többnyire a feldolgozóüzemben kezdtek dolgozni, de voltak más lehetőségek is a faluban: a bankban, az iskolában, a vegyesboltban, a ruhaboltban, a kávézóban is szükség volt emberre; szükség volt asztalosokra, szobafestőkre és villanszerelőkre, s odafönt a sportcsarnokban is voltak üzemeltetők. Nos, Maria legalább kimulatta magát. Vissarendelte az igazgató, annyi baj legyen. A boldogság néha tolvajként tör rád egy éjszaka, de megjelenhet egy hétköznap délelőtt is egy lefejezőgép és halfejek formájában. Jómagam is átestem egy hasonló tigrisbukfencen néhány héttel később, amikor előléptettek, de Maria kalandjától eltérően az én látogatásom az első osztályon hosszabb idejű volt, gyakorlatilag kitarított mindaddig, míg ott voltam Fuglafjordurban, a Feröer-szigetek harmadik legnagyobb településén, amely házak, emberek és otthonok rendszertelen kollekciója.

A munkanap az átlagosnál rövidebbre sikerült, mert meglátogattam minket két dán inspektor, azt ellenőrizték, hogy a gépek megfelelően működnek-e. Az egyikük rájött, hogy norvég vagyok, hozzám lépett, és megkérdezte, egyetértek-e vele, hogy ezek a gépek vacakok. Nem értettem egyet vele, a gépek remekül működtek, legalábbis az, amellyel én dolgoztam. Újra megpróbálkozott, nyilvánvalóan arra akart rávenni, hogy jelentsem ki: a legmodernebb gépek az én hazámban és Dániában vannak, míg a Feröer-szigeteken minden vacak. Felfuvalkodott fickó volt.

Utasítottak minket, hogy menjünk haza, az inspektoroknak időre volt szükségük. Nyugodtan akarták átvizsgálni a gépeket, a futószalagokat, a targoncákat, a mérlegeket és a felvonót odafönt a hűtőcsarnokban. Az inspektorok, mint megtudtam, évente egyszer jelentek meg a Har-Frost üzemben, és a legtöbb munkás ezt szabadnapnak tekintette. Pär és én hazasétáltunk a sportcsarnokhoz a konténerünkre; palacsintát sütöttünk és lelkesedés nélkül elfogyasztottuk. Elúszott egy fél napi keresetünk. De péntek volt. Végül is hétvége.

Pärrel Tórshavnban találkoztam; valószínűleg ugyanazzal a komppal érkezett Bergenből, amivel én. A járdaszegélyen üldögélt a buszmegállóban, mellette egy hatalmas hátizsák, és megkérdezte tőlem, hogy innen indul-e a busz Klakksvíkbe. Ezt nem tudtam, azt viszont igen, hogy innen biztosan van egy járat Fuglafjordurba — én oda tartok — és az utána visszafordul Tórshavnba. Így elegyedtünk szóba. Megkérdeztem tőle, mit keres Klakksvíkban. Azt felelte, munkát kapott egy gyárban, és amikor megnevezte, azt mondtam neki, hogy ott nyilvánvalóan semmi keresnivalója, mert a legtöbb nem-feröeri odament és már megvetette ott a lábát. Az a gyár különben is túl nagy. (Idegesített, hogy nem kérdezte meg, honnan tudom mindezt.)

Pär svéd volt, växjöi, és fizikát tanult az Egyesült Államokban. Dolgozni akart, mielőtt visszaköltözik Växjöbe, ahol kapott egy telket a nagyapja birtokán. Ott akart házat építeni, aztán

talán a helyi gimnáziumban tanítani. Ez volt a terve. De előtte pénzt akart gyűjteni, hogy Indiába utazzon, és annak ellenére, hogy Växjöből azért utazott az Államokba, hogy tanár legyen a szülővárosában, egész normálisnak tűnt.

Azt javasoltam neki, hogy Klakksvík helyett tartson velem Fuglafjordurbe; a Har-Frostnál mindkettőnk számára lesz elég munka. Végre megkérdezte, hogy jártam-e már a Feröer-szigeteken, és végre nagy büszkén elmondhattam: igen, tavaly egész ősszel itt voltam.

Van szállásom? — kérdezte Pär. Vajon van az üzemnek munkásszállója ebben a faluban, hogy is hívják? Fuglafjordur, feleltem. Kétszer is megpróbálta kimondani. Nem, mondtam, nincs szállásom. Még nincs. De ez nem gond. Tavaly ősszel is úgy jöttem, hogy nem volt hol laknom, de megoldódott. Nem gond. Pär azt mondta: Van sátram, lakhatunk sátorban. Erre elnevettem magam, és emlékeztettem rá, hogy a Feröer-szigetek időjárása nem éppen ideális, a sátrat első este elfújná a szél.

1988 őszén egy gimnáziumi barátommal voltam Fuglafjordurban. Úgy hallottuk, hogy itt van munka, de nincs szállás; nincs elég munkaerő, de mint kiderült, nem csak ez nem volt. A figyelmeztetések ellenére odautaztunk, és talán a naivitásunk mentett meg; nem gondoltuk végig a dolgot, annyit tudtunk, hogy kell tető a fejünk fölé, elvégre a szabadban mégsem alhatunk. Szerencsére végül találtunk egy családot, amely ugyanígy gondolta, úgyszólván kiadták nekünk az egyik szobájukat. Akkor óriási szerencsénk volt, és erre most is nagy szükségünk lett volna, mert amikor Pär és én megérkeztünk Fuglafjordurba, Pär a sátrával, én tele kétes reményekkel, azt gondolván, hogy az idén is megoldódik a helyzet — természetesen kell tető a fejünk fölé, elvégre a szabadban mégsem alhatunk — sehonnan nem került elő az a bizonyos tető, amire melleleg az idén is figyelmeztettek, csak hogy ezúttal senki nem sajnált meg engem és az útítársamat. Nem volt hol laknunk. És nem alhattunk a szabad ég alatt. Hát jó, gondoltuk, Pärnek van sátra. Nem engedték meg, hogy felhúzzuk a faluban, úgyszólván felgyalogoltunk a sportcsarnokhoz. Előző ősszel itt többször kosárlabdáztam; most gyászosan sötét volt odabent.

A sátrat nem fújta el a szél első este, mint ahogy ezt bősen kijelentettem néhány órával korábban. Pärnek ráadásul volt gázfőzője, hozzá egy edény, két fémbögre, evőeszközök és egy mélytányér; én hoztam vizet a patakból és Pär levest főzött. Szemmel láthatólag jól érezte magát, ez szinte olyan jópofa volt, mint kempingezni. Én annak örültem, hogy legalább eszembe jutott becsomagolni egy hálósákot és egy felfújható matracot. Ettünk, aztán lementünk a patakhoz, leöblítettük az edényt, az evőeszközöket és a tányért, és fogat mostunk. Elalvás előtt beszelgettünk egy kicsit. Pär azt mondta, örül, hogy magammal hoztam Fuglafjordurba; a munkavezető rendesnek tűnt, és másnap reggel kilencre az üzembe rendelt.

Nem, a sátrat nem fújta el a szél első este, sőt, a második és harmadik éjszaka sem, de a negyedik éjjel arra ébredtem, hogy arcomba esik az eső; a sátor eltűnt, Pär eltűnt, és minden csu-

romvizes volt, a hátizsákom, az irataim, a hazaútra szóló jegyem, az egyetlen könyvem, az összes ruhám és a cipőm — még a trikóm és a zoknim is átázott a vizes hálósáokban. Felültem. Elég sötét volt; a sportcsarnokban odabent halvány fény világított, valaki elfelejtette lekapcsolni a lámpát. Pär megjelent a sátorral, újra bevertük a szegeket, majd adott kölcsön néhány száraz ruhát. (Ő persze műanyag zacskókba csomagolta a holmiját.) Pär az órájára nézett; már csak néhány óra volt addig, amíg a munkavezető kinyitja a feldolgozó üzem kapuját.

A szél végre észrevett minket, és mintha meg akarta volna mutatni az erejét, a következő néhány éjszaka folyamán újra meg újra ugyanaz történt: a sátor odalett, én az arcomba zuhogó esőre ébredtem, Pär eltűnt, minden csuromvizes volt, Pär visszajött, újra felvertük a sátrat, és már-már elaludtunk, amikor a következő szélroham feltámadt, Pär eltűnt, az eső a számba csöpögött. Aztán végül valakinek mégis megesett rajtunk a szíve.

A férfi, aki sportcsarnok büféjét üzemeltette, látta, hogy felhúztuk a sátrat, de nemigen értette, hogy miért. Most felajánlotta, hogy költözzünk be a csarnok mögött álló konténerbe. Ha nem is kiváló alkalmatosság, talán mégiscsak jobb, mint a sátor, melyet folyton elfúj a szél. (Most már Pärnek is kezdett elege lenni, és mindketten dühösek voltunk az igazgatóra, aki nem engedte meg, hogy az üzem padlóján aludjunk.)

Egy közönséges szemetes konténer képzelt el, nehéz, rozsdás fémtetővel, de amit a büfés ajánlott, sokkal jobb volt, egy igazi hűtőkonténer — teljesen megfeleledkezett róla, mondta. Hosszában szinte kilenc méter, és két méter széles, és a hűtőkonténerben nem lehet fázni — új otthonunk leginkább egy óriás termoszhoz hasonlított. Kölcsönadott egy elektromos melegítőt is, a villanykabel a büfébe volt bekötve, és végezetül azon sajnálkozott, hogy nem lakhatunk nála, de három gyereke van, a tornácán pedig mégsem alhatunk. Amikor a sportcsarnokban emberek voltak, akkor használhattuk a zuhanyzót és a vécét is.

A tetőről lámpa lógott. Idebent minden száraz volt és meleg. A büfés sajnálkozott, hogy nem lehet bezárni az ajtót, valószínűleg ezért is került ki a konténer a sportcsarnok mögé. Na és? — mondtuk, és olyan vidámak voltunk, mint régóta nem. Ott ültünk nagyszerű, új, szinte húsz négyzetméteres otthonunkban, és azon tűnődtünk, nem kéne-e elnevezzük, úgy, hogy a név tükrözze azt az érzést, amellyel ebben a katedrálisban sétálunk. Nem emlékszem, miért nem találtunk megfelelő nevet, de arra emlékszem, hogy most már jó volt hazamenni a munkából, zuhanyozni a sportcsarnokban, egész délután és este heverészni, kártyázni és fecsegni, palacsintát enni (a tojás viszonylag olcsó volt, így gyakran vacsoráztunk palacsintát), és nem aggódni semmiért. Úgy gondoltuk, otthonunknak kifejezetten előnyére válik, hogy nem lehet teljesen bezárni az ajtót, mert így nem kellett kiszámolnunk, hogy két alvó ember egy óriástermoszban hány köbméter levegőt használ el.

Egzotikus otthonunkból nem csináltunk titkot. Azon a pénteken, amikor korábban hazaküldtek a dán inspektorok miatt, Pär és én meghívtunk néhány embert iszogatni hozzánk.

Aznap este telt ház volt: eljött Astrid és Zlatko, a két brit, és a három svéd lány. Maria és Anniken már jártak itt, de a harmadik lány, Lena, csak ült az egyetlen felfújható matracon, nagy szemével csodálkozva méregette a katedrálisunkat, és egy szót sem bírt kinyögni. (A szívünk mélyén persze irigyeltük az itt ülők néme-lyikét, akiknek volt otthonuk a vegyesbolt melletti házban, mely az üzem tulajdona volt és a dolgozók bérelték, de az irigységünket nem mutattuk ki.) Ültünk és a sörösdobozokat nyitogattuk, és láttam, hogyan küzd Astrid és az egyik brit, Christopher, hogy ne nézzenek egymásra; a születő szerelem elcsüggesztett, mert eszembe juttatta a saját ügyemet. Természetesen nem azért utaztam ilyen messzire, a nyálkás halak közé a bűzbe, mert pénzt akartam megtakarítani, hanem azért, mert ígéretemet beváltva visszajöttem egy lányhoz, aki ezt az ígéretet nem vette nagyon komolyan, és most nemigen akart velem szóba állni. Aztán neki-vágtunk az éjszakának. De az ember nem vág neki az éjszakának terv nélkül egy icipici faluban, hanem elmegy a Klubba. A Klub kizárólag tagok számára állt nyitva. Egyikünk sem tudta, hogyan lesz valakiből tag. Úgyhogy elindultunk, csak úgy.

Valószínűleg Christopher volt az, aki aznap este elfuvarozott a törshavni kórházba. Legalábbis az ő arcát láttam, amikor felnéztem a kórházi ágyon, ki tudja, hány ájult óra után; aztán újra elveszíthettem az emlékezetemet, mert amikor ismét magamhoz tértem, már szombat este volt. Még mindig részeg lehettem, mert a kedvem magasra hágott, és nem fogtam föl, hogy nagyobb szerencsém volt, mint amit valaha is kiérdemeltem.

Később visszamentem, és megnéztem a helyet, ahol történt, ott álltam a keskeny hídon a kiszáradt patakmeder fölött. Azt hiszem, hanyatt zuhantam le, és beütöttem a fejem a kövekbe. Nagyon éles kövek voltak. Valószínűleg az alkohol lazított el annyira, hogy ezekre az éles kövekre esve nem zúztam magam szilánkokra. De először a nyakam csapódhatott be. Valahányszor eszembe jut ez a történet, megérezem a nyakamban a szűrást, olyan, mint a késleltetett fájdalom. (Gyakran próbáltam — nyilvánvalóan ittas állapotban, vagy amikor nagyon egyedül érzem magam a világban — nagyobb összefüggésben látni azt az esést, de általában valami hihetetlenül kínos jelképrendszerben találom magam, amely szerint meghalok, majd újra életre kelek, vagy a halált hozó zuhanás után arra ítéltetem, hogy jelentéktelen árnyként folytassam létezésemet a földön.)

Az orvos, aki megvizsgált, megállapította, hogy komolyabb sérülések nélkül megúsztam a dolgot; a nyakamon volt egy vágás, de azok után, amit elmondott, az egész természet ellen valónak tűnt. Halottnak kellene lennem, mondta az orvos. Másfél-két méterről zuhantam az éles kövekre, szerencsés flótás vagyok. Köröző mozdulatokat tett a kezével, miközben az orvosi szakkifejezést kereste az örült szerencsére. Figyelmeztettem, hogy legalább a térdem fáj (nem vettem nagyon komolyan a beszélgetést). Meg kellett ígérnem, hogy egy hétig ágyban fogok feküdni, mert az esés során sikerült egy könnyebb agyrázkódást összeszednem. Nagyot sóhajtott, amikor elmondtam neki, hogy hűtőkonténerben lakom, és felfújható matracon alszom.

Másnap reggel Astrid jött értem, csöndben autóztunk vissza Fuglafjordurba. Az út közepén álltam és vártam, míg visszaadta az autókulcsokat az anyjának. Akkor volt az, hogy a férfi, aki a bankba tartott, megtorpant a lépcsőn, és másodpercekig bámult rám, láttam, hogy megijesztettem. A hétvégén mindenki számára világossá vált, hogy a norvég, aki olyan jól és keményen dolgozott, mint egy feröeri, de aki eszméletlenül itta magát minden pénteken és szombaton, nyakát szegte, és meghalt az úton a kórház felé. Most pedig itt álltam előtte, és nem volt más bocsánatom, mint az, hogy fáj a térdem. Mielőtt azonban kinyitotta az ajtót, és eltűnt a bank épületében — hű, a pénztáros Einarssonnak muszáj megtudnia a *valóban* új híreket —, az arca felragyogott, és sem azelőtt, sem azután, soha nem sikerült egyetlen mondatommal vagy tettemmel sem olyan örömet csalni egy ember arcára.

Miközben az üzem felé ballagtunk, Astrid azt mondta, örültség, hogy most dolgozni akarok — nem megmondta az orvos, hogy agyrázkódásom van? (Mínt hogy nem tudtam el- lentmondani neki, inkább befogtam a számat.) Segítenie kellett felvenni az overallt, és amíg lebecgettünk a gépterembe, állandóan az elesés veszélye fenyegetett, de meg voltam győződve róla, hogy a világ eltűnik abban a pillanatban, amikor megnyomom az indítógombot, hogy a mozdulatok monotóniája, a gép mor- molása kiűzi a testemből és a lelkemből a hétvége ostoba ese- ményeit.

Elindítottam a gépet. A világ eltűnt, de hamar visszatért. Nem sikerült megtalálnom a ritmust, amely a térdemet pihen- tetné. Fel kellett adni. Kikapcsoltam a gépet.

[...]

Szerencsére általában vagyok annyira józan gondolkodású, hogy nem próbálok mélyebb értelmet tulajdonítani annak, hogy 1989 nyarán, egy péntek este hanyatt belezuhantam egy kiszáradt patakmederbe, és hogy némelyek egy kis faluban a Feröer-szigeteken azt hitték, meghaltam. Szintén szerencsére eme beszámoló keretei nem engednek azon spekulálni, hogy azért voltam-e a szerencse fia, mert minden módon kötődni akartam a Fuglafjordurba való visszatérés valódi okához, az említett le- ányzóhoz, noha be kellett látnom, hogy az utazás e tekintetben fiasónak bizonyult. Az viszont teljesen biztos, hogy azt az ar- cot, a férfit, aki először oly rémülten nézett rám, mert halottnak hitt, és aki rögtön utána megkönnyebbülten észlelte, hogy élek — e férfi ragyogó arcát azóta is őrzöm az emlékezetemben. Rádásul akkor délelőtt az én arcom is ragyoghatott. Annak ellenére, hogy képtelen voltam dolgozni, így pénzt sem keres- tem, és ezért semmi okom nem volt Fuglafjordurban maradni, és annak ellenére, hogy a nyakam mindmáig recseg-ropog, az a júliusi nap, akárcsak a nyár hátralévő része, inkább a szerencse, mint a szerencsétlenség jegyében állt, mert már előző nap kide- rült, hogy az egyik brit kénytelen volt megszakítani a munkát, és hazautazni Liverpoolba, így megürült a szobája a vegyesbolt

melletti házban. Ezt nevezem szerencsének! Senkinek nem volt nálam jobb érve átvenni a szobát. Két éjszaka ugyan volt átfedés, akkor Lena, némi ellenkezés után, Annikennél aludt, de leg- alább beléphettem egy igazi házba, ahol voltak ablakok, ajtók, hűtőszekrény és egy igazi ágy, amelyben a hét hátralévő részét töltöttem, míg el nem jött a péntek; szombat Szent Olav napja volt, és azt terveztük, hogy bemegyünk Törshavnba az ünne- pésre. De addig hátravolt még egy hosszú éjszaka, melyet igyek- szem úgy lejegyezni, hogy kikerekedjen a történet.

Mínt hogy Pär most egyedül lakott a konténerben, termé- szetes volt, hogy a legtöbb étét a házunkban töltötte (pillanatok alatt a magaménak éreztem), így az összes ivós buli is itt tartot- tuk. Azon a bizonyos pénteken Pär mellett egy feröeri vendégünk is volt, Sigurd, aki kimenőt kapott a börtönből, valószínűleg a Szent Olav-napi ünnepek miatt. Sosem láttam nála részegebb embert. (Azt hiszem, nem lenne ostobaság bevezetni a börtönök- ben az ivászati kötelezettséget, így lecsökkenne a hiány pótlására irányuló szükséglet, amikor néha kimenőt kap az ember; három szabad nap és az egyetlen vágyad olyannyira leinni magad, hogy fel sem fogod, hogy idekint vagy, mielőtt újra magadhoz térnél bent.) Tudtuk, hogy Sigurd hosszabb ideig fog ülni, mert része- gen egy géppisztollyal felszállt egy hajóra, így zsarolva ki magának tizenöt liter töményt, de az volt az igazi probléma, és az egyetlen oka annak, hogy aznap este nálunk ivott, hogy előző kimenője alkalmával Maria szemet vetett rá, nem elítélendő módon, mert Sigurd jóképű legény volt. Sigurd viszont egyenesen bolondult Mariáért, és ami azt illeti, bolondnak is tűnt. Az este eseményte- lenül telt (nem bírtunk kimenni a városba). Egy idő után szegény Pär hazaballagott a konténerbe. Mint később megtudtam, Sigurd végül úgy berúgott, hogy Zlatko felszólította a távozásra, aztán Maria rávette Zlatkót, hogy szálljon ki a vitából, és Annikennel meg Lenával sikerült kicipelniük a férfit, akire szemet vetett. Ma- ria látta a közelgő katasztrófa körvonalait.

Négy-öt óra lehetett, amikor arra ébredtem, hogy valami nyomja a farcsontomat a két domborulat között, melyeket egye- sek ülepnek, mások hátsó fertálynak hívnak, de hogy nevén ne- vezzük a dolgot, valami vadul nyomta a fenekemet, és amikor az egyik kezemmel próbáltam eltávolítani a kényelmetlenség okozóját, egy fémet idéző, hideg, kemény tárgyba ütköztem. Megfordultam, és megláttam a fölém hatalmasodó Sigurd kör- vonalát. A kezében pisztolyt tartott. Te, mondta a maga gyatra dántudásával, hol van Maria? Nyugodtnak tűnt; tudtam, hogy tűzér volt, de vajon mennyire megbízható a ravaszra feszülő ujjja? (Már ha az ujjja a ravaszon volt, a sötétben nem láttam). Óvato- san odébb toltam a pisztoly csövét, úgy, hogy az ablakra mutas- son, és azt mondtam, Maria a szomszéd szobában alszik. Talán jobb is lenne most aludni hagyni. Igazad van, felelte, és leült az ágy szélére. Láttam, hogy a zsebeiben kutat, aztán a pisztolyt matatja, de beletelt néhány másodpercebe, amíg rájöttem, hogy most teszi be a töltényeket. A megkönnyebbülés, hogy eddig üres volt a pisztoly, hamar odalett, mínt hogy ennek következ- ményeképpen éppen megtöltötte.

Sigurd még mindig a töltényekkel bíbelődött, amikor mindketten felkaptuk a fejünket egy hangra: Maria az ajtóban állva rákiáltott. Sigurd azt mondta, hogy csak beszélni akar velem. A gond azonban az volt, hogy Maria korábban kikezdett velem, noha azóta meggondolta magát. Így aztán megengedte, hogy Sigurd átmenjen hozzám, és elmondja, amit akar, engem pedig megkért, hogy maradjak, ahol vagyok, és semmit ne tegyek. Nyugtalanul ültem az ágyon szinte egy órán át, mindent hal- lottam a vékony falon keresztül. Mít tegyek, ha a hullarészeg Sigurd, miután bebotorkált Mariához, hirtelen tüzelni kezd? Hol találok fedezéket? Bújjak egy szék mögé? Rettenő gyáva- nak éreztem magam, főleg miután Maria szobájában elkezdtek széttörni a tárgyak, nem hagyhattam figyelmen kívül, hogy egy barátom élete veszélyben forog, miközben én magam halálra váltan ültem a saját szobámban és képtelen voltam közbelépni.

Maria felpofozta, és ő nem üthetett vissza — az illemszabály már csak ilyen. De az illemszabály nem tartotta vissza attól, hogy Maria szobájában mindent porrá zúzzon. Mindent. Az ágy össze- roskadt. A kazettás magnót a földre dobta, a kazettákat egyenként széttiporta. A könyvespolc ledőlt. Az ablakot a magnóval törte ki. Aztán nekilátott a könyveknek és papíroknak, majd a tükör kö- vetkezett, az ajtó, a szék, a hajszárító, a neszesszer, a sminkkészlet a neszesszerből, fogkrém, szempillafesték, gyógyszerek, kicsi kré- mes és olajos téglék ürültek ki, törtek darabokra, váltak hasz- nálhatatlanná. Kitépte az ablakkeretet. Nem sikerült kituszkolnia a matracot az ablakon. A szobámból láttam a csizmáját, ami rést rúgott a falba. A ruhákat kidobta az utcára, csizmák, a gyári ove- rall, cipők, zoknik, bugyik, pulóverek, melltartók, egy ruha, két farmernadrág, aztán kiröpiült Maria útvelele, a repülőjegye haza, Göteborgba, játékkártyák, levelek, pénztárca, újságok. Tégy, amit akarsz, mondta Maria, de aztán menj el, megértetted? Meg, fe- lelte sötéten Sigurd. Egy idő után megnyugodott. Végeztél? Még nem, mondta Sigurd és kidobta az ablakon Maria fogkeféjét. Most már végeztél? Most már igen. És elment.

Az éj hátralévő részét Maria nálam töltötte. Fél órával ké- sőbb távoli macskanyávogást hallottunk, utána egy pisztolylö- vést, visszhangzott az éjszakában. Zlatko, Anniken és Lena csak ekkor mertek előbújni a szobájukból. Azt mondtam, nincs mitől félni.

Már vége.

Maria és én csöndben feküdtünk. Az élet hirtelen erőtel- jesen érzékelhető lett, minden sarokból ránk tört, a lepedőből, a párnából és a levegőből áradt, mi feküdtünk, a mennyezetet bámultuk, mígnem Maria óvatosan megcsókolta a nyakam alatti üreget. Felültünk, lassan levetkőztettük egymást és visszahanyat- lottunk az ágyba. Ráfeküdtem, lenéztem az arcára, amelyen vég- re szétáradt a nyugalom. Ráfújtam az orrára, lehunyta a szemét. Megcsókoltam a száját, lecsúsztam, és a hátához simultam. Még egyszer megcsókoltam a nyakát, és ennyiben hagytuk a dolgot. Kettőnké lehetett az egész délelőtt, nem kellett semmit elsietni.

(Pap Vera-Ágnes fordítása)